

Logopedická prevence podporuje zdravý rozvoj řeči

Ke zdravé řeči podle logopedek Markéty Hrubínové a Ilony Eichlerové patří nejen čistá výslovnost hlásek, ale i tempo a obsah mluveného slova. Dechová cvičení, rozvíjení obratnosti mluvidel i „obyčejné“ povídání nad obrázky. To vše náleží k logopedické prevenci.

Co je smyslem logopedické prevence v mateřské škole? „Vytvoření jakéhosi rámce pro podporu přirozeného rozvoje komunikace. Funguje-li prevence správně, pak se u dětí podněcují řečové schopnosti a dovednosti adekvátně jejich věku. Logopedická prevence pomáhá minimalizovat vznik poruch řeči a preventista také může vytušit možné příznaky rizikového řečového vývoje a v takovém případě poskytne informaci o dostupné logopedické péči. Je v kontaktu s klinickým logopedem a odkazuje na něj,“ vysvětluje Mgr. Markéta Hrubínová. Její kolegyně z oboru Mgr. Ilona Eichlerová dodává: „Během logopedické prevence bychom měli dbát především na ty faktory, které řeč ovlivňují – prostředí, pohyb a především sluchové a zrakové vnímání. Logopedická prevence by měla být naprosto přirozenou součástí celého výchovného programu předškoláka, a proto ji v zásadě provádí každý vychovatel – rodič i učitelka MŠ. Cílené kroužky logopedické prevence vedou tzv. logopedické preventistky, což jsou vyškolené učitelky MŠ. Dříve se jim říkalo logopedické asistentky.“

Je logopedická prevence náprava vadné výslovnosti? „V žádném případě,“ vyvrací laickou představu Ilona Eichlerová. „Nejprve je potřeba u dítěte dostatečně rozvinout například slovní zásobu a porozumění, artikulační obratnost či fonemické slyšení a tím podporovat přirozený vývoj řeči, včetně výslovnosti. Neodborně prováděná logopedická reedukace zaměřená pouze na výslovnost může nápravu vadné výslovnosti velmi negativně ovlivnit. Nehledě na možné skryté příčiny a doprovodné jevy – například koktavost, dysfázie, dysartrie.“

Společné povídání

Vyprávění o tom, co jsme zažili a co nás čeká, i to je podle Markéty Hrubínové součástí logopedické prevence. „Může sem patřit také pomoc se zpřesňováním slovní zásoby – děti by měly vědět třeba to, jak vyjádřit množství a míru věcí. Měly by také mít prostor a čas na verbální smysluplné vyjádření něčeho, co chtějí sdělit, učit se vyprávět, udržet dějovou linku to také patří do logopedické prevence.“

Stejně tak sem patří dechová cvičení a hry s mluvidly či aktivity rytmického verbálního citění. Děti se pomocí kvalitní literatury a kvalitních veršů učí vztahu k českému jazyku. Učí se správnému přízvuku, kterým se český jazyk vyznačuje, což je důležité z hlediska nárůstu počtu cizinců v mateřských školách, kteří se velmi snaží, ale přízvuky mají různé a děti je od sebe vzájemně podchytí.“ Mgr. Eichlerová dodává, že k logopedické prevenci patří rytmizační a pohybové hry, hry na rozvoj zrakové a sluchové pozornosti, paměti a diferenciace. „Také hry na pravolevou orientaci, hry zaměřené na rozvoj motoriky ruky a mluvidel, grafomotoriku, hry na rozvoj slovní zásoby, ale třeba i dechová cvičení. Dostatek básniček, písniček, pohádek, ale i vřelého lidského povídání, to je ta nejpřirozenější prevence.“

K logopedické prevenci patří zpřesňování slovní zásoby – děti by měly vědět třeba to, jak vyjádřit množství a míru věcí.

V některých školkách mají zavedené kroužky logopedické prevence, říkájí mu různé, třeba Povídalek. Jaký názor mají logopedky na podobné kroužky? Neměla by logopedická prevence prolínat každodenní výchovně-vzdělávací práci? „Logopedická prevence by opravdu měla prolínat každodenní výchovně-vzdělávací práci,“ potvrzuje Ilona Eichlerová. „A pevně věřím, že se tak i děje. Kroužky logopedické prevence pak pracují s vybranými dětmi, u kterých například motorika nebo zrakové či sluchové vnímání pokulhává, a proto je rozvíjejí intenzivněji. V ideálním případě spolupracují s klinickým logopedem. Doufejme, že tyto kroužky nevytvářejí alibi pro rodiče, kteří tak mohou získat dojem, že nápravě výslovnosti u dítěte je věnována dostatečná pozornost. V tom případě by tyto kroužky působily naprosto kontraproduktivně. Každodenní pravidelné cvičení rodiče s dítětem je nezastupitelné.“

V mateřských školách působí nejen logopedické preventistky, ale též „běžné“ učitelky. Jak může učitelka, která nemá kurz logopedické prevence, působit na vývoj dětské řeči a ovlivňovat její? „Učitelka ovlivňuje dětskou řeč už tím, že je pro děti mluvním vzorem. Stejně tak má v rukou to, jaké prostředí a podněty dětem vytváří a jaké činnosti s dětmi provádí,“ říká Ilona Eichlerová. „Pokud si je toho vědoma, pak věřím, že každá učitelka raději dětem čte, zpívá a povídá si s nimi, než aby jim pouštěla televizi či je ochuzovala o radost ze společných her, při kterých, aniž to děti vnímají, rozvíjejí potřebné smysly a činnosti ke správnému vývoji dětské řeči.“ Markéta Hrubínová doplňuje svoji zkušenost. „Pro malé děti je učitelka vzor se vším všudy. Unikne-li paní učitelce nějaká i nevinná ‚nepřistojnost‘, dětem to zcela jistě neunikne. Ano, děti se v životě jistě setkají se sprostými slovy, ale paní učitelka by jim měla v této oblasti být vzorem. Děti se tak učí určitým hranicím, kde se co smí a kde ne. To, že vzdělané kolegyně z mateřských škol dobře čtou a skloňují, hovoří spisovně nebo vhodnou obecnou češtinou bez vulgarit, není třeba nějak akcentovat. Paní učitelka je prostě vzor.“

Když se hlas unaví

Častou bolestí hlasových profesionálů, a tedy i učitelů je hlasová únava. Co radí zkušené logopedky učitelkám, které mají problém s hlasem? A jak s ním mají pracovat, aby problémy neměly? „Je namístě dodržovat zásady hlasové hygieny, což mimo jiné znamená přesnou artikulaci samohlásek a přiměřené tempo a hlasitost řeči. Už při prvních příznacích hlasové únavy doporučuji včas navštívit foniatra,“ radí Ilona Eichlerová. „Práce s hlasem je jeden z pedagogických nástrojů, které učitelka má, proto je ideální dětem ukazovat všechny jeho polohy. Myslím tím nešepat, až když člověk ochraptí, ale zkusit naopak přitáhnout pozornost dětí tím, že uberu na síle hlasu a děti mnohdy zbystří více, než když slyší křik. Hluku a křiku mají děti okolo sebe hodně a často aby ‚přežily‘, tak své uši ‚vypínají‘ a my pak máme naopak velký úkol je naučit správně vnímat a slyšet to podstatné.“ Markéta Hrubínová dodává své postřehy. „Má-li učitel